

Justitiedepartementet

Yttrande över Utkast till lagrådsremiss En tydligare koppling mellan villkorlig frigivning och deltagande i återfallsförebyggande åtgärder

Ju2019/03455/L5

Kriminalvården ställer sig i allt väsentligt bakom förslagen och övervägandena i utkastet samt önskar framföra följande.

Situationen att den dömda inte deltar i erbjudna åtgärder

Kriminalvården ser sammantaget positivt på förslaget och det ökade incitamentet att följa Kriminalvårdens verksamhetsplanering som reformen sannolikt kommer att medföra.

Utkastet till lagrådsremiss redogör på ett rättvisande sätt för processen med att ta fram en individuell verkställighetsplan samt vilka slags återfallsförebyggande åtgärder som kan tänkas komma i fråga. Kriminalvården vill dock framhålla följande. Det finns stora variationer i de intagnas enskilda förutsättningar och problematik varför en individuell behovsbedömning måste göras. På grund av de stora individuella variationerna är det svårt att ge en uttömmande redovisning av vilka insatser som kan antas ha direkt eller indirekt återfallsförebyggande effekt eller främja den dömdes anpassning i samhället. För att tillgodose kraven på förutsägbarhet och likabehandling avser Kriminalvården att ta fram interna riktlinjer avseende vilken typ av program och andra åtgärder som kan komma ifråga. Faktorer som inte nödvändigtvis är kopplade till den enskilda klienten kan också komma att påverka verkställighetsplaneringen. Exempel på detta är platsbrist, resursfördelning eller säkerhetsöverväganden som innebär att vissa klienter inte bör placeras på samma anstalt. Alla anstalter kan inte heller erbjuda alla typer av insatser.

Kriminalvården vill särskilt understryka att även om samråd sker med klienten vid planeringen av verkställigheten så är det Kriminalvården som måste göra bedömningen av vilka behov varje enskild klient har samt vilka åtgärder och insatser som ska komma ifråga. Mot bakgrund av detta bör en annan formulering än *erbjudna åtgärder* i det föreslagna tillägget till 26 kap. 6 a § brottsbalken övervägas. Med nuvarande förslag finns en risk att formuleringen felaktigt kan tolkas som att det är frivilligt för klienten att delta i de aktuella åtgärderna/insatserna. En tydligare formulering skulle kunna vara *av Kriminalvården anvisade åtgärder*.

Kriminalvården vill också särskilt nämna att myndigheten delar utredningens bedömning att det inte är lämpligt att avgränsa möjligheten att skjuta upp den villkorliga frigivningen för bristande deltagande i åtgärder till dömda som har gjort sig skyldiga till en viss typ av brottslighet.

Kostnader

Uppskattningen att Kriminalvårdens kostnader kan förväntas öka med 111 miljoner kronor per år efter genomförande av reformen, är en rimlig utgångspunkt. Så som också framgår av utkastet till lagrådsremiss är beräkningen emellertid baserad på ett antal antaganden och därmed behäftad med osäkerhet. Med hänsyn till beläggningssituationen i anstalterna blir det inte bara en fråga om resurser utan kanske framförallt en praktisk svårighet att kunna iordningsställa ytterligare platser.

Det mesta talar för att förslaget kommer att kosta mer än vad Kriminalvården klarar inom nuvarande ramar. Kriminalvården konstaterar att myndigheten föreslås få ökade anslag för kriminalpolitiska reformer från och med 2021 i budgetpropositionen för 2020. Beslutet av riksdagen om en sådan höjning innebär det att en stor del av det samlade tillskottet kommer att finansiera bland annat denna reform. Anslaget bör sedan regleras i den ordinarie budgetprocessen framöver utifrån en samlad uppföljning av hur klientflödet påverkas av flera kriminalpolitiska förändringar och andra faktorer samt hur detta påverkar Kriminalvårdens faktiska kostnadsutveckling.

Kriminalvården noterar härutöver att utkastet innehåller ett avsnitt om ökade kostnader för offentliga biträden där det anges hur många biträden som utsågs av domstolarna under 2018. Det bör noteras att även Kriminalvården utser offentliga biträden i samband med beslut om uppskjutande av villkorlig frigivning.

Tiden för ikraftträdande

Utöver att förslaget kommer att ställa krav på Kriminalvården i form av planering, rekrytering av personal, kompetensutveckling m.m., så kommer förslaget att kräva en vidareutveckling och uppdatering av Kriminalvårdens befintliga IT-system. Det skulle generellt vara välkommet med ytterligare genomförandetid men framförallt är det ur systemteknisk synpunkt problematiskt att genomföra en sådan här förändring just den 1 januari. Det är därför önskvärt att genomförandedatumet skjuts fram till i första hand den 1 maj 2021 och i andra hand till den 1 februari 2021.

Detta yttrande har beslutats av tillförordnade generaldirektören Stefan Strömberg efter föredragning av verksjuristen Jessica Bertilsson. I den slutliga handläggningen har även deltagit direktören för frivård, anstalt och häkte Lennart Palmgren, ekonomi- och fastighetsdirektören Björn Myrberg och chefen för sektionen för verksjuridik Per Henrik Hedbrant.

Stefan Strömberg

Jessica Bertilsson